

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl soudcem Tomášem Kocourkem v právní věci

žalobce: **JUDr. J. T.**, narozen dne X,
bytem H., B.,

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**,
se sídlem Křížová 25, Praha,

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 7. 7. 2016, čj. X,

takto:

- I. Žaloba se zamítá.**
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.**
- III. Žalobci se vrací zaplacený soudní poplatek ve výši 3 000 Kč.**

Odůvodnění:

Vymezení věci

1. Žalobce se žalobou podle § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), soudu doručenou dne 25. 8. 2016, domáhal zrušení v záhlaví označeného rozhodnutí žalované, kterým byly zamítnuty jeho námitky a bylo potvrzeno rozhodnutí žalované ze dne 6. 5. 2016, čj. X (dále jen „prvoinstanční

Shodu s prvopisem potvrzuje A. S.

rozhodnutí“). Prvoinstančním rozhodnutím žalovaná zamítla žádost žalobce o starobní důchod pro nesplnění podmínek dle § 28 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“), neboť žalobce ke dni 31. 12. 2014, od něhož žádal přiznat starobní důchod, nedosáhl potřebného důchodového věku a pro vznik nároku na starobní důchod ve snížené věkové hranici ve smyslu § 74 zákona o důchodovém pojištění podle předpisů platných před 1. 1. 1996 nesplnil veškeré k tomu potřebné podmínky stanovené v § 174 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění účinném do 31. 12. 1995 (dále jen „zákon o sociálním zabezpečení“), neboť jeho zaměstnání v I. kategorii funkcí ke dni 31. 12. 1992 netrvalo.

Obsah žaloby a vyjádření k žalobě

2. Žalobce v žalobě předně shrnul dosavadní průběh správního řízení a namítl, že napadené rozhodnutí trpí vadou ve smyslu § 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s., neboť je nepřezkoumatelné z nedostatku důvodů vedoucích k jeho vydání, což způsobuje jeho nezákonnost.
3. V rámci druhého žalobního bodu žalobce vyjádřil nesouhlas s nesprávným výkladem § 174 odst. 1 písm. d) a odst. 2 zákona o sociálním zabezpečení, dle kterého musí být pro vznik nároku na starobní důchod ve snížené věkové hranici 59 let splněny následující podmínky: 1) výkon zaměstnání po dobu nejméně 25 let, 2) z toho alespoň 15 let ve službě I. kategorie funkcí a 3) trvání služby I. kategorie funkcí ke dni 31. 12. 1992. O splnění prvních dvou uvedených podmínek není mezi účastníky řízení sporu, nicméně žalobce má na rozdíl od žalované za to, že poslední podmínka byla stanovena pouze ve prospěch těch osob, kterým před uvedeným datem chybělo několik měsíců do dovršení určených dob pro snížení důchodového věku. Domnívá se, že uvedeným datem dochází pouze k omezení možného zápočtu doby zaměstnání v příslušné kategorii, a *de facto* se tak na něj poslední podmínka nevztahuje, když naplnil ostatní podmínky (tedy i potřebnou dobu příslušného zaměstnání) před uvedeným datem. Na podporu jím prezentovaného výkladu v žalobě citoval bod 29 důvodové zprávy k zákonu č. 235/1992 Sb., o zrušení pracovních kategorií a o některých dalších změnách v sociálním zabezpečení, a stěžejní pasáže rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 2. 2012, čj. 6 Ads 141/2011 – 87. S těmito námitkami se žalovaná dle názoru žalobce ve svém rozhodnutí dostatečně nevypořádala, neboť v jeho odůvodnění pouze zjednodušeně odkázala na právní věty citovaného rozhodnutí, aniž vzala v úvahu tento z něj vyplývající závěr. Pokud jde o důvodovou zprávu, žalovaná s ní vyjádřila svůj souhlas, blíže ji nekomentovala a zároveň opomíjí i z ní patrný výklad daného ustanovení, což způsobuje vnitřní rozpor napadeného rozhodnutí.
4. Ve třetím žalobním bodě žalobce zdůraznil, že se žalovaná nevypořádala ani s námitkou, že zmíněnou poslední podmínku plynoucí z § 174 odst. 2 zákona o sociálním zabezpečení je třeba vykládat v souladu s právem na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří dle čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, zákazem diskriminace a principem rovnosti všech lidí.
5. Žalovaná navrhla zamítnutí žaloby s odůvodněním, že žalobcova námitka nepřezkoumatelnosti napadeného rozhodnutí z nedostatku důvodů je zcela irrelevantní, když rozhodnutí netrpí žádnými závažnými a intenzivními vadami. Jeho výroky jsou zcela jednoznačně formulované a rozhodnutí je i řádně odůvodněné (neabsentuje ani řádné označení adresáta, uvedení způsobu, jakým žalovaná k rozhodnutí dospěla, a vylíčení dopadů rozhodnutí do práv žalobce). Žalovaná dále dodala, že jak vysvětluje důvodová

zpráva, má předmětné ustanovení zmírnit negativní dopady ve prospěch pracovníků, kterým bylo zrušením pracovních kategorií (přijetím zákona č. 235/1992 Sb.) zabráněno získávat další doby zaměstnání v preferovaných kategoriích. Zaměstnancům, jimž ke dni zrušení pracovních kategorií chyběla ke vzniku nároku na starobní důchod ze zaměstnání pracovní kategorie nebo služby kategorie funkcí pouze krátká doba, bylo sice garantováno snížení věkové hranice pro odchod do starobního důchodu, ovšem pouze s podmínkou jejich trvání k datu 31. 12. 1992. Dle žalované se na žalobce tato úprava nevztahuje, jelikož službu ukončil před tímto datem již dne 31. 7. 1992. Na závěr žalovaná dodala, že v napadeném rozhodnutí nespátřuje rozpor s Listinou základních práv a svobod, neboť ta způsob realizace hmotného zabezpečení ve stáří nechává zákonu, v souladu s nímž žalovaná postupovala.

Splnění procesních podmínek a rozsah soudního přezkumu

6. Soud ověřil, že žaloba byla podána osobou k tomu oprávněnou, po vyčerpání řádných opravných prostředků, ve lhůtě k tomu stanovené a že obsahuje všechny formální náležitosti na ni kladené. Jedná se tedy o žalobu věcně projednatelnou.
7. Soud přezkoumal napadené rozhodnutí a řízení předcházející jeho vydání v rozsahu napadených výroků a řádně uplatněných žalobních bodů (§ 75 odst. 2 věta první s. ř. s.), jimiž je vázán. Vycházel přitom ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování žalované (§ 75 odst. 1 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že žaloba není důvodná.
8. Účastníci se k výzvě soudu, zda souhlasí s rozhodnutím věci bez nařízení jednání, nevyjádřili, ačkoli byli poučeni, že za takové situace bude soud předpokládat, že s navrženým postupem souhlasí. Soud proto za předpokládaného souhlasu účastníků rozhodl o žalobě podle § 51 odst. 1 s. ř. s. bez jednání.

Skutková zjištění vycházející z obsahu správního spisu

9. Ze správního spisu soud zjistil, že žalobce podal u Ministerstva vnitra, orgánu sociálního zabezpečení, dne 3. 2. 2016 žádost o starobní důchod od 31. 12. 2014. Uvedený správní orgán žádost dne 3. 3. 2016 postoupil žalované s odůvodněním, že žalobce nesplňuje podmínky uvedené v § 9 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 582/1991 Sb.“), pro přiznání starobního důchodu v jeho působnosti.
10. Žalovaná rozhodnutím ze dne 6. 5. 2016, čj. X, žádost žalobce o starobní důchod zamítla, neboť žalobce ke dni 31. 12. 2014, od něhož žádá přiznání starobního důchodu, nedosáhl potřebného důchodového věku. Vycházela přitom z § 28 zákona o důchodovém pojištění a dospěla k závěru, že ve smyslu § 32 odst. 2 téhož zákona je důchodovým věkem žalobce věk 63 let a 4 měsíců, neboť se jedná o muže narozeného v roce X. Důchodového věku dosáhne žalobce až ke dni 30. 9. 2018, nikoliv k datu 31. 12. 2014, jak se domnívá.
11. Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce dne 17. 5. 2016 námitky s odůvodněním, že žalovaná nepřihlédla ke splnění podmínek pro vznik nároku na starobní důchod ve snížené věkové hranici ve smyslu § 74 zákona o důchodovém pojištění ve spojení s § 174 zákona o sociálním zabezpečení, když žalobce dosáhl věku 59 let, byl zaměstnán nejméně 25 let a ke dni 31. 12. 1992, tj. dni, do kterého bylo možné započítávat zařazení v preferovaných kategoriích, konal služební poměr příslušníka Policie ČR (služba I. kategorie funkcí) po

dobu 16 let a 308 dnů. Z citovaných důvodových zpráv a rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 2. 2012, čj. 6 Ads 141/2011 – 87, dovodil, že žalovanou prezentovaný výklad podmínky trvání výkonu zaměstnání do konce roku 1992, založený na faktickém výkonu práce v jediný den v roce, je neudržitelný. Dodal, že výhody plynoucí z § 174 zákona o sociálním zabezpečení nelze vázat na výkon práce v konkrétní den, neboť jde o nahodilou událost odvislou od organizace práce. V závěru zdůraznil, že den 31. 12. 1992 byl důvodovou zprávou k zákonu č. 235/1992 Sb. označen za datum omezující zápočet doby zaměstnání (služby) získané v preferované pracovní kategorii, jehož cílem tedy bylo omezit trvání této výhody na pracovníky, kteří již získali delší dobu takového zaměstnání.

12. Rozhodnutím žalované ze dne 7. 7. 2016, čj. 550 531 1999/315-AHN, bylo prvostupňové rozhodnutí potvrzeno a námitky žalobce zamítnuty. Žalovaná své rozhodnutí opírá o závěr, že žalobce pro vznik nároku na starobní důchod ve snížené věkové hranici ve smyslu § 74 zákona o důchodovém pojištění podle předpisů platných před 1. 1. 1996, nesplnil poslední potřebnou podmínku stanovenou § 174 odst. 2 zákona o sociálním zabezpečení, neboť jeho služba I. kategorie funkcí ke dni 31. 12. 1992 netrvala. V odůvodnění napadeného rozhodnutí podrobně vysvětluje, proč nelze žádosti žalobce vyhovět. I přesto, že nároky na snížení věkové hranice pro vznik nároku na starobní důchod podle předpisů platných před 1. 1. 1996 po odpracování stanovené doby zaměstnání v I. pracovní kategoriích (služby I. nebo II. kategorie funkcí) zůstávají zachovány do 31. 12. 2018 a snížená hranice pro vznik nároku na starobní důchod se považuje pro účely tohoto zákona za důchodový věk, nárok na starobní důchod vznikne pouze za současného splnění několika kumulativních podmínek, z nichž poslední podmínku trvání zaměstnání ke dni 31. 12. 1992 žalobce nesplnil, když byl ze služebního poměru Policie ČR na svou žádost uvolněn již dnem 31. 7. 1992. Na stranách 4 - 6 odůvodnění napadeného rozhodnutí žalovaná rovněž vyčerpávajícím způsobem vysvětluje, z jakého důvodu nelze závěry žalobcem citovaného rozhodnutí vztáhnout na jeho případ.
13. Z osobního listu důchodového pojištění žalobce a dopisu Ministerstva vnitra ze dne 3. 3. 2016 soud zjistil, že doba pojištění žalobce ke dni 31. 12. 2014 činí 44 let a 130 dnů s tím, že po snížení náhradní doby pojištění na 80 % činí doba pojištění 44 let a 51 dní. Zaměstnání I. kategorie funkcí vykonával žalobce od 1. 10. 1975 do 31. 7. 1992, tedy celkem 16 let a 308 dní. Věku 59 let dosáhl ke dni ...

Posouzení žalobních bodů

14. Podle § 28 zákona o důchodovém pojištění má pojištěnec nárok na starobní důchod, jestliže získal potřebnou dobu pojištění a dosáhl stanoveného věku, popřípadě splňuje další podmínky stanovené v tomto zákoně.

Podle § 32 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění se důchodový věk pojištěnců narozených v období let 1936 až 1971 stanoví podle přílohy k tomuto zákonu. Stanoví-li se důchodový věk s přičtením kalendářních měsíců, považuje se za důchodový věk věk dosažený v posledním přičteném kalendářním měsíci v den, který se číslem shoduje se dnem narození pojištěnce; neobsahuje-li takto určený měsíc takový den, považuje se za důchodový věk ten věk, který je dosažen v posledním dni posledního přičteného kalendářního měsíce.

Podle § 74 zákona o důchodovém pojištění zůstávají do 31. 12. 2018 zachovány nároky na snížení věkové hranice pro vznik nároku na starobní důchod podle předpisů platných před

1. lednem 1996 po odpracování stanovené doby zaměstnání v I. pracovní kategorii nebo v I. (II.) kategorii funkcí. Snížená věková hranice pro vznik nároku na starobní důchod se přitom považuje pro účely tohoto zákona za důchodový věk.

Podle § 174 odst. 1 písm. d) zákona o sociálním zabezpečení platilo, že občan, který vykonával před 1. 1. 1993 zaměstnání I. pracovní kategorie, má po 31. 12. 1992 nárok na starobní důchod, jestliže byl zaměstnán nejméně 25 roků a dosáhl věku alespoň 59 let, byl-li mj. zaměstnán nejméně 15 roků ve službě I. nebo II. kategorie funkcí. Podle § 174 odst. 2 zákona o sociálním zabezpečení je podmínkou vzniku nároku na starobní důchod podle odstavce 1, že služba I. nebo II. kategorie funkcí trvala ke dni 31. prosince 1992.

Podle § 129 zákona o sociálním zabezpečení platí pro vojáky z povolání a vojáky, kteří jsou po dobu činné služby hmotně zabezpečeni jako vojáci z povolání, příslušníky Policie České republiky, příslušníky Vězeňské služby České republiky a příslušníky ostatních bezpečnostních sborů a bezpečnostních služeb a občany, kteří byli těmito vojáky nebo příslušníky a splnili podmínky nároku na důchod podle této části (dále jen "vojáci z povolání"), ostatní ustanovení tohoto zákona, pokud se v této části nestanoví jinak.

Podle § 14 odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení byla zaměstnání pro účely důchodového zabezpečení zařazena do 31. prosince 1992 podle druhu vykonávaných prací do tří pracovních kategorií. Zaměstnání I. a II. pracovní kategorie jsou uvedena v resortních seznamech zaměstnání zařazených do I. a II. pracovní kategorie vydaných před 1. červnem 1992; do III. pracovní kategorie patří zaměstnání, která nejsou zařazena do I. nebo II. pracovní kategorie.

Podle § 14 odst. 4 zákona o sociálním zabezpečení se za dobu před 1. lednem 1993 hodnotí jako zaměstnání zařazené do I. (II.) pracovní kategorie služba vojáků z povolání (§ 129) zařazená do I. (II.) kategorie funkcí, nevznikl-li nárok na důchod podle části páté tohoto zákona. Služba zařazená do I. kategorie funkcí se v těchto případech hodnotí jako zaměstnání I. pracovní kategorie uvedené v § 14 odst. 2 písm. b) až h).

15. Soud předně ověřil, že napadené rozhodnutí bylo vydáno věcně příslušným správním orgánem, neboť žalobce nelze podřadit pod žádný z případů uvedených v § 9 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., takže k rozhodování o žádosti o přiznání starobního důchodu je věcně příslušná žalovaná [§ 5 písm. a) bod 1 zákona č. 582/1991 Sb.], nikoliv Ministerstvo vnitra. Napadené rozhodnutí tak není nicotné (k tomu by přitom musel soud přihlédnout z úřední povinnosti).
16. Dále se soud zabýval námitkou nepřezkoumatelnosti napadeného rozhodnutí, neboť její důvodnost by bránila věcnému přezkumu rozhodnutí. Rozhodnutí je nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů, jestliže z jeho odůvodnění, a to ani v kontextu správního spisu, nelze seznat důvody, proč správní orgán rozhodl určitým způsobem. Takovou vadou však napadené rozhodnutí zjevně netrpí. Z odůvodnění napadeného rozhodnutí je zcela zřejmé, z jakého skutkového stavu žalovaná vycházela, jakými úvahami byla vedena při hodnocení důkazů a jaký učinila závěr o skutkovém stavu. Zároveň zcela jasně vysvětlila, jak věc posoudila po právní stránce, přičemž vyčerpávajícím způsobem odůvodnila, proč závěry žalobcem citovaného rozsudku Nejvyššího správního soudu, byť je žalovaná obecně respektuje a souhlasí s nimi, na žalobcův případ neaplikovala. Vnitřní rozpor napadeného rozhodnutí soud neshledal ani v tom, že žalovaná v rozhodnutí vyjádřila svůj souhlas s bodem 29 důvodové zprávy k zákonu č. 235/1992 Sb., neboť žalovaná přesvědčivě vysvětlila, že okolnosti uvedené v této důvodové zprávě nevylučují jí proponovaný výklad

daného ustanovení, dle kterého musí pracovní poměr příslušné pracovní kategorie trvat i ke konci roku 1992. Tuto námitku tedy soud neshledal důvodnou.

17. Jak plyne ze shora citovaných ustanovení, stávající znění zákona o důchodovém pojištění podmiňuje vznik nároku na starobní důchod splněním dvou podmínek, a to získání potřebné doby pojištění a dosažení stanoveného věku (§ 28 uvedeného zákona). Délka potřebné doby pojištění je stanovena diferencovaně v závislosti na roce dosažení důchodového věku v § 29 zákona o důchodovém pojištění. Důchodový věk je určen v § 32 odst. 2 téhož zákona, v případě žalobce jakožto muže narozeného v roce 1955 činí 63 let a 4 měsíce. Žalobce by jej dosáhl k datu 30. 9. 2018, jak správně uvádí žalovaná ve svých rozhodnutích.
18. Zákon o důchodovém pojištění reaguje v § 71 a § 74 na předešlou úpravu platnou před 1. 1. 1996 (zejména na dřívější existenci pracovních kategorií do 31. 12. 1992) a zachovává nároky na starobní důchod ve snížené věkové hranici po odpracování stanovené doby zaměstnání v I. pracovní kategorii nebo v I. (II.) kategorii funkcí plynoucí z této právní úpravy. Nárok na snížený důchodový věk vlivem I. pracovní kategorie (I. nebo II. kategorie funkcí) byl právními předpisy platnými před 1. 1. 1996 (zákon o sociálním zabezpečení, ve znění jeho novely provedené zákonem č. 235/1992 Sb., o zrušení pracovních kategorií a o některých dalších změnách v sociálním zabezpečení) upraven diferencovaně v závislosti na tom, zda dotýčný stihl odpracovat v příslušné pracovní kategorii podle obecných ustanovení plný počet let (tzv. plné nároky), nebo zda podle zvláštního přechodného ustanovení § 174 odpracoval alespoň vyžadovaný nižší počet let (tzv. dílčí nároky neboli odstupňované nároky zavedené v důsledku zrušení pracovních kategorií). Zaměstnanci ve výkonu služby I. kategorie funkcí (tedy i žalobce jakožto příslušník Policie ČR v souladu s § 14 odst. 4 a § 129 zákona o sociálním zabezpečení) by na tzv. plný nárok (v jejich případě snížený důchodový věk 55 let) dosáhli za předpokladu, že by před stanoveným datem splnili dvě podmínky - zaměstnání v minimální délce 25 let, z toho po dobu 20 let ve výkonu služby I. kategorie funkcí. Pakliže by tito zaměstnanci na podmínky vlivem zrušení pracovních kategorií nedosáhli, mohli dosáhnout alespoň tzv. dílčího nároku (snížený důchodový věk na 59 let) splněním tří podmínek stanovených zvláštním přechodným ustanovením: 1) dotýčný odpracoval minimálně 25 let zaměstnání, 2) z toho 15 let ve výkonu služby I. kategorie funkcí a 3) zaměstnání v preferované kategorii trvalo ke dni 31. 12. 1992.
19. Za situace, kdy účastníci shodně uvedli, že celková doba pojištění žalobce k požadovanému dni přiznání nároku na starobní důchod (ke dni 31. 12. 2014) po snížení náhradní doby pojištění na 80 % činila 44 let a 51 dní, že žalobce již před uvedeným dnem dosáhl věku 59 let a služební poměr příslušníka Policie ČR vykonával od 1. 10. 1975 do 31. 7. 1992 (celkem 16 let a 308 dní), z něhož byl na svou žádost uvolněn ke dni 31. 7. 1992, lze jednoznačně uzavřít, že žalobce nesplnil podmínky stanovené obecným ustanovením § 21 zákona o sociálním zabezpečení (tzv. plný nárok), a *de facto* je ani splnit nemohl, avšak mohl splnit podmínky zvláštního přechodného ustanovení § 174 odst. 1 písm. d) a odst. 2 pro vznik nároku na důchodu dosažením snížené věkové hranice 59 let (tzv. dílčí nárok). Soud konstatuje, že účastníci dospěli na základě uvedených nesporných skutečností, ke správnému právnímu závěru, že žalobce naplnil první dvě podmínky plynoucí z § 174 odst. 1 písm. d) zákona o sociálním zabezpečení (zaměstnání v minimální délce 25 let, z toho po dobu 15 let ve výkonu služby I. kategorie funkcí). Pokud jde o poslední podmínku (trvání zaměstnání v preferované kategorii ke dni 31. 12. 1992) stanovenou

druhým odstavcem § 174, je třeba se pečlivě zabývat výkladem uvedeného ustanovení, resp. dílčí částí jeho druhého odstavce.

20. Při využití jazykové metody výkladu se znění uvedené podmínky jeví zcela jednoznačné - pracovní poměr dotyčného v příslušné pracovní kategorii musel trvat i ke dni 31. 12. 1992. Soud se však nespokojil pouze s uvedenou metodou výkladu a dále zkoumal, zda takováto interpretace není nepřiměřeně přísná a zda není v přímém rozporu se smyslem zakotveného přechodného ustanovení, které mělo mírnit negativní dopady zrušení systému pracovních kategorií, a dospěl k závěru, že tomu tak není. Tato interpretace naopak dle názoru soudu plně odpovídá zamýšlenému záměru zákonodárce.
21. Pro správný výklad a pochopení záměru zákonodárce je třeba nastínit historické souvislosti přijetí právní úpravy systému pracovních kategorií a jeho následného zrušení za současného vytvoření přechodného mechanismu. Systém pracovních kategorií byl v Československu zaveden v 50. letech zákonem č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Pracovní kategorie představovaly specifickou podmínku, jejímž prostřednictvím stát v důchodových nárocích preferoval občany, kteří vykonávali v průběhu života po stanovenou dobu rizikové práce (práce, při kterých docházelo k častým škodám na zdraví) nebo práce společensky významné. Systém rozlišoval tři pracovní kategorie. Zatímco v nejpočetnější III. pracovní kategorii žádné zvláštní výhody nevznikaly a výhody z II. pracovní kategorie po 31. 12. 1995 prakticky zanikly (v důsledku výhodnějších pravidel pro výpočet důchodů stanovených v zákoně o důchodovém pojištění), výhoda I. pracovní kategorie přetrvává doposud a spočívá zejména ve snížení věkové hranice pro odchod do důchodu. Zákonem č. 235/1992 Sb. došlo s účinností od 1. 1. 1993 ke zrušení systému pracovních kategorií, neboť by jej v nově připravované koncepci důchodového pojištění a tržních podmínkách ekonomiky nebylo možné zachovat.
22. Jak je již uvedeno výše, předpisy platné do 31. 12. 1995 rozlišovaly plné a dílčí nároky, neboť uvedený zákon č. 235/1992 Sb. zároveň novelizoval § 174 a § 175 zákona o sociálním zabezpečení, čímž vytvořil přechodný mechanismus, jehož prostřednictvím na výhodu snížení věkové hranice mohli dosáhnout i ti zaměstnanci, kteří vlivem zrušení systému pracovních kategorií nestačili ke konci roku 1992 získat celou dobu potřebnou pro plné snížení příslušné věkové hranice ve smyslu obecného ustanovení § 21 zákona o sociálním zabezpečení. Jak přiléhavě cituje žalobce z důvodové zprávy k zákonu č. 235/1992 Sb., zavedená přechodná úprava měla zajistit, aby zrušení pracovních kategorií neznamenal ztížení vzniku nároku na starobní důchod v nižším věku těm zaměstnancům, kterým ke vzniku nároku na důchod z I. pracovní kategorie chyběla jen krátká doba, a aby se tak alespoň takovýmto způsobem zamezilo negativním následkům. Zvláštní přechodné ustanovení tedy zavedlo určité dílčí nároky na poměrné snížení věkových hranic, které umožňovaly omezenému okruhu pracovníků (i v budoucnu) splnit podmínky vzniku nároku na starobní důchod dříve. Uvedené však bylo podmíněno trváním zaměstnání v preferované kategorii ke dni 31. 12. 1992, což je výslovně akcentováno i v důvodové zprávě k zákonu č. 235/1992 Sb. Touto podmínkou je zdůrazněna myšlenka, že tzv. dílčí nárok má zmírnit dopady zrušení pracovních kategorií na zaměstnance, jimž zákon o zrušení kategorií (nikoli jiná skutečnost, např. uvolnění ze služebního poměru na vlastní žádost) zabránil získat celou dobu potřebnou ke splnění podmínek pro dřívější důchodový věk. Právě jen u těchto zaměstnanců lze legitimně předpokládat, že by nadále pokračovali ve výkonu zaměstnání zařazeného do příslušné pracovní kategorie (nebyly-li by pracovní kategorie zrušeny), a mohli tak dosáhnout celé

doby potřebné pro „plné“ snížení věkové hranice odchodu do důchodu. Pro tuto skupinu zaměstnanců, která je mimořádně dotčena zrušením pracovních kategorií, byl vytvořen přechodný režim § 174 zákona o sociálním zabezpečení. Naproti tomu by nebylo odůvodněné stanovit zmírňující režim pro zaměstnance, kteří sice v minulosti získali potřebnou dobu zaměstnání ve sníženém rozsahu, ale takové zaměstnání buď opustili ještě v minulosti, tedy v běžícím systému pracovních kategorií, nebo za doby účinnosti předmětné novely od 1. 6. 1992 do zrušení systému pracovních kategorií. Tito zaměstnanci, a stejně tak tedy i žalobce, totiž nemohli legitimně očekávat, že by jim vznikl nárok na starobní důchod v nižším než obecném důchodovém věku, neboť nepokračovali v zaměstnání v minulosti spadajícím do I. kategorie funkcí. Pakliže tedy žalobce za účinnosti uvedené změny na svou žádost dobrovolně služební poměr spadající pod službu I. kategorie funkcí opustil, měl (a mohl) si být vědom, že nesplňuje podmínky stanovené obecným ustanovením § 21 zákona o sociálním zabezpečení a svým rozhodnutím se připraví i o možnost dosáhnout na splnění zvýhodněných podmínek stanovených zvláštním přechodným ustanovením (§ 174 zákona o sociálním zabezpečení). Nemohl legitimně očekávat, že mu v budoucnu vznikne nárok na starobní důchod v nižším než obecném důchodovém věku. Uvedená podmínka je tedy naprosto smysluplná a bylo v diskreci zákonodárce ji stanovit (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. III. ÚS 557/17). Žalovaná tedy vyložila uvedené ustanovení zcela správně a na tomto základě dospěla ke správnému závěru, že žalobce nesplňuje poslední podmínku, upravenou v § 174 odst. 2 zákona o sociálním zabezpečení, přičemž své úvahy v odůvodnění napadeného rozhodnutí dostatečným způsobem vylíčila.

23. Soud se ztotožňuje se závěry rozsudku Nejvyššího správního soudu čj. 6 Ads 141/2011 – 87, dle kterých nelze § 174 odst. 2 zákona o sociálním zabezpečení vykládat tak, že podmínkou využití dřívějšího důchodového věku pro osoby, které odpracovaly určitou dobu v pracovních kategoriích, je faktický výkon práce v jediný den v roce, tedy dne 31. 12. 1992. Soud však sdílí i názor žalované vyjádřený v napadeném rozhodnutí, že citovaný výklad Nejvyššího správního soudu nelze na případ žalobce aplikovat, neboť to neumožňují skutkové okolnosti případu, a zároveň se neztotožňuje s tím úsudkem žalobce, dle kterého žalovaná své rozhodnutí opírá o faktický výkon práce v jediný den v roce. Jak správně uvádí žalovaná v odůvodnění napadeného rozhodnutí, ve věci projednávané Nejvyšším správním soudem vykonával dotčený zaměstnanec prokazatelně své zaměstnání v příslušné kategorii po dobu celého roku 1992, přičemž nešlo již zpětně prokázat, zda pracoval i dne 31. 12. 1992, tedy zda i tohoto konkrétního dne fakticky vykonával své zaměstnání, které však k tomuto dni nepochybně trvalo. V projednávaném případě bylo však zjištěno, že žalobce byl ze služebního poměru uvolněn již ke dni 31. 7. 1992, tedy jeho pracovní poměr v I. kategorii funkcí po zbylou část roku netrval. Žalovaná své rozhodnutí tedy neopřela o skutečnost, že by žalobce poslední den v roce fakticky práci nevykonával, ale o tu skutečnost, že prokazatelně k rozhodnému dni (31. 12. 1992) nebyl v pracovním poměru, jehož předmětem by byl výkon zaměstnání zařazeného do příslušné pracovní kategorie, resp. kategorie funkcí. Pro úplnost se patří poznamenat, že Nejvyšší správní soud ke svému výše specifikovanému závěru v citovaném rozhodnutí dále doplnil, že na základě jím vysloveného právního názoru nelze dospět k závěru, že by uvedená podmínka byla pro vznik nároku na starobní důchod zcela irrelevantní. Žalovaná dále správně rozvádí, že druhou část právní věty („při posuzování, zda je splněna podmínka trvání zaměstnání ke dni 31. 12. 1992 podle § 174 odst. 2 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, se vezme v úvahu pracovní zařazení a pracovní náplň žadatele o starobní důchod v

zaměstnání dané pracovní kategorie v průběhu roku 1992, pokud pracovní zařazení v preferované kategorii trvalo do 31. 12. 1992“) uvedeného rozhodnutí lze vztáhnout pouze na skupinu pracovníků vypočtených v ustanovení § 15 odst. 2 zákona o sociálním zabezpečení.

24. Ve třetím žalobním bodě žalobce zdůraznil, že se žalovaná nevypořádala s jeho námitkou, že podmínku trvání zaměstnání v příslušné kategorii ke dni 31. 12. 1992 je třeba vykládat v souladu s právem na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří dle čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, zákazem diskriminace a principem rovnosti všech lidí. V první řadě se patří poznamenat, že žalobce v námitkovém řízení takovouto námitku neuplatnil, nelze tak klást k tíži žalované, že v jejím rozhodnutí absentuje odůvodnění jeho souladu s ústavním pořádkem. V souladu s čl. 30 Listiny základních práv a svobod se na realizaci práva na přiměřené hmotné zabezpečení podílí i výše uvedené zákonné ustanovení. Soud neshledal, že by jeho výše vylíčeným výkladem bylo zasaženo do samotné podstaty práva na hmotné zabezpečení ve stáří, když uvedené ustanovení pro vznik nároku na starobní důchod ve snížené věkové hranici stanovilo jasně formulované a racionálně obhajitelné podmínky. Jeho důsledkem je jen to, že žalobce nesplňuje podmínky vzniku nároku na starobní důchod před dosažením obecného důchodového věku, nárok na tuto dávku mu tak může vzniknout v obecném (nepreferenčním) režimu dosažením obecného důchodového věku. Soud neshledal ani žalobcem namítané porušení ústavního principu rovnosti. Zde lze opět odkázat závěry, k nimž dospěl Ústavní soud ve svém usnesení sp. zn. III. ÚS 557/17: *„Princip rovnosti je stabilně vnímán jako kategorie relativní. Nejde o absolutní rovnost, nýbrž o odstranění neodůvodněných rozdílů (viz nálezy Ústavního soudu ČSFR ze dne 8. 10. 1992 sp. zn. Pl. ÚS 22/92 a z něj vycházející další nálezy Ústavního soudu, např. ze dne 5. 11. 1996 sp. zn. Pl. ÚS 6/96, ze dne 4. 6. 1997 sp. zn. Pl. ÚS 33/96). Zákonem založené nerovnosti tak mohou být připuštěny za předpokladu, že pro to jsou ústavně akceptovatelné důvody, jejichž existence musí vyplynout z poměřování principu rovnosti (zákazu diskriminace) na straně jedné a důvodu pro odlišné zacházení na straně druhé (viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 17. 5. 1994 sp. zn. Pl. ÚS 36/93). Jinými slovy, za diskriminaci nelze považovat jakýkoliv rozdíl v právech a povinnostech různých subjektů práva, ale pouze rozdíly neodůvodněné.“* Soud tedy dospěl k závěru, že podmínka trvání zaměstnání v příslušné pracovní kategorii ke dni 31. 12. 1992 má návaznost na to, jak citelně se v postavení zaměstnance projevilo zrušení pracovních kategorií k 1. 1. 1993 (viz bod 22 shora), nezakládá proto nedůvodné odlišování odporující čl. 1 a 3 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Závěr a rozhodnutí o náhradě nákladů řízení

25. Vzhledem k tomu, že žádný z řádně uplatněných žalobních bodů není důvodný a soud nezjistil žádné vady, k nimž by byl povinen přihlédnout i bez návrhu, žalobu jako nedůvodnou podle § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.
26. O nákladech řízení soud rozhodl podle § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s., z něhož plyne, že procesně úspěšný správní orgán nemá ve věcech důchodového pojištění právo na náhradu nákladů řízení.
27. Dále soud rozhodl o vrácení zaplaceného soudního poplatku žalobci v plné výši, neboť ten k jeho zaplacení nebyl povinen, jelikož řízení ve věcech důchodového pojištění jsou od soudních poplatků osvobozena [§ 10 odst. 1 ve spojení s § 11 odst. 1 písm. b) zákona

č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů]. Zaplacený soudní poplatek bude vrácen ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku (§ 10a odst. 1 zákona o soudních poplatcích).

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Praha 17. července 2018

Tomáš Kocourek v. r.
soudce